МАТБУОТДА ЗАМОНАВИЙ PR-ТАЪСИР УСУЛЛАРИ: МИЛЛИЙ ВА ХАЛҚАРО ТАЖРИБА (ихтисослашган нашрлар мисолида)

402-гуруҳ талабаси

Шаҳноза Абдулаҳатова

HEALTHCARE PR: the role of healthcare promotion in modern world

- Healthcare is one of public relations biggest growth areas, generating over 15% of member firm's revenues according to the recent PR Council data. Healthcare public relations covers a number of sectors, including biotech, pharmaceuticals,

  animal health, vaccines,

  medical technology, and

  health care providers.

The quick pace of scientific and medical advances

rapidly changing demographics

The presence of global markets with diverging needs

- Public relations professionals help promote products that improve quality of life the world over, and they also help clients navigate some of the world's most intractable dilemmas, from AIDS in Africa to cost management in developed countries.

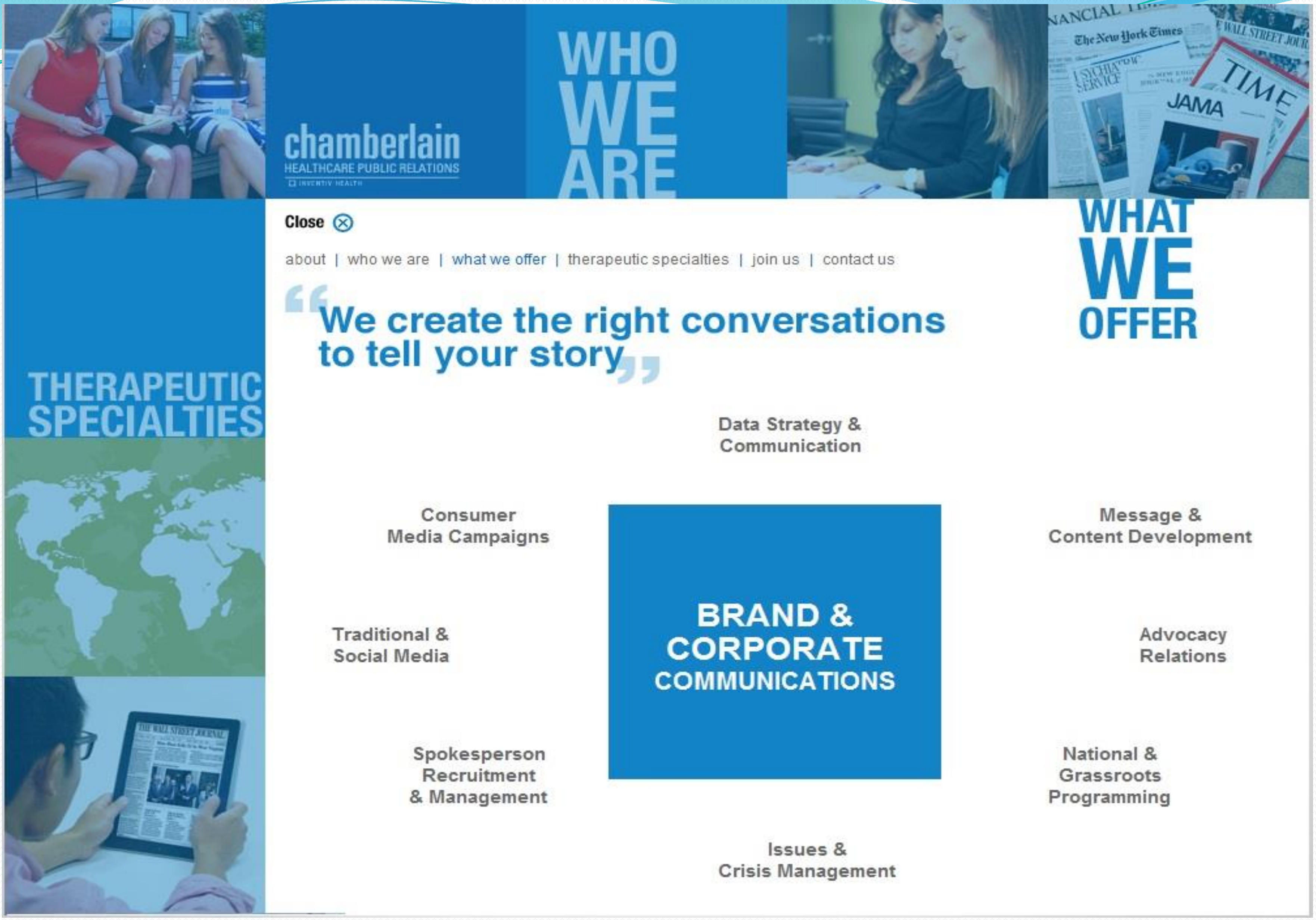
chamberlain
HEALTHCARE PUBLIC RELATIONS
WHO WE ARE
Close
about | who we are | what we offer | therapeutic specialties | join us | contact us
"We create the right conversations to tell your story"
WHAT WE OFFER
THERAPEUTIC SPECIALTIES
Data Strategy & Communication
Consumer Media Campaigns
Message & Content Development
BRAND & CORPORATE COMMUNICATIONS
Traditional & Social Media
Advocacy Relations
Spokesperson Recruitment & Management
National & Grassroots Programming
Issues & Crisis Management

- “While our clients need arms and legs, what they value most is our honest counsel, our ability to help them see things differently, to bring our experience to their challenges, and to connect with the right people, at the right moment, in the right way.”

Тадқиқот ишининг долзарблиги

1.

- профессионал фаолият ва фан сифатида паблик рилейшнз нафақат Ўзбекистон, балки бутун дунёда ҳамон шаклланиш жараёнида

2.

- ихтисослашган нашрларда PR воситасида жамоатчилик онгига таъсир этиш муаммолари, шунингдек, паблик рилейшнз матнлари типологияси, уларнинг тили ва услуби масалалари Ўзбекистонда аввал тадқиқ этилмаган

3.

- Жамоатчилик билан алоқалар бўйича мутахассислар амалиётда дуч келадиган муаммоларнинг назарий жиҳатлари пухта ишлаб чиқилмагани, илмий асосланган методикаларнинг етишмаслиги, PRнинг этик асосларини билмаслик паблик рилейшнз бўйича ўзбекистонлик мутахассисларнинг профессионаллик даражасига салбий таъсир кўрсатиб, буюртма ва сифатсиз пиар-материалларнинг кўпайишига замин яратади

Битирув малакавий ишининг илмий янгилиги

Ишда соҳага тааллуқли бўлган илмий адабиётларда адекват акс этмаган муаммонинг қўйилади.

Илк маротаба паблик рилейшнзда «жамоатчиликни хабардор қилиш», «ижтимоий ҳамкорлик» ва манипулятив модел каби коммуникация моделлари кўриб чиқилади.

Турли хил тиббий муаммоларга нисбатан кишиларнинг муносабати ва хатти-ҳаракатларини манипуляция қилиш учун матбуот воситасида бозорда муайян ғоялар, савдо белгиларини илгари суриш мақсадида уларга таъсир кўрсатишга миллий ва хорижий паблик рилейшнз индустрияси томонидан қўлланиладиган метод ва усуллар қиёсий таҳлили қилинади.

Илк маротаба тиббиёт йўналишидаги PR-матнларнинг лексик-услубий шакллари ўрганилди, паблик рилейшнз тизимидаги матнлар тилининг ўзига хосликлари ҳам, коммуникациянинг муайян соҳаси ва «манба»нинг прагматик установкалари билан мутаносиблиги ҳам аниқланди.

Ушбу ишда ихтисослашган матбуот нашрлари мисолида жамоатчилик билан алоқалар бўйича мутахассислар кишиларнинг хатти-ҳаракатларини нафақат сиёсат, балки иқтисодиёт, ижтимоий соҳаларда ҳам самарали бошқариб, манипуляция қилаётганларини кўрсатишга уриниш бор.

Тадқиқотнинг объекти

- Хорижий давлатлар, хусусан, АҚШ, Буюк Британия, Россиянинг тиббиёт нашрларидаги PR-материаллар, шунингдек, Ўзбекистоннинг «DARMON», «Sihat-salomatlik», «Здравствуйте!», «MEDICAL EXPRESS» каби босма ОАВдаги пиар-матнлар.

Здравствуйте!
НАУЧНО-ПОПУЛЯРНЫЙ ЖУРНАЛ О ЗДОРОВЬЕ И ЗДОРОВОМ ОБРАЗЕ ЖИЗНИ
Январь 2012 г.
Тема номера: ВОДА
Пить или не пить?
Экология воды
Лечение водой
Предмет номера
Постельное белье
Рай по имени SPA
Советы для женщин
Муатай
Поединок свободных
Герой номера
Абдулло Абдухалилов -
Человек с особыми техническими потребностями
Мужской разговор
Причины бесплодия
Детская вакцинация
Зачем нам прививки?

ISSN 2010-5444
№ 3
2012
ДИАБЕТ
в Узбекистане
Научно-популярный журнал
Ўзбекистондаги
ДИАБЕТНИНГ
ҳолати

МЕДИЦИНСКИЙ НАУЧНО-АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
SALOMATLIK
digest
ЖУРНАЛ ДЛЯ ВСЕХ, КТО ХОЧЕТ БЫТЬ ЗДОРОВЫМ!

DIABETES
SELF-MANAGEMENT
JULY/AUGUST 2013
$4.00
WHEN DIABETES HITS HOME
• PROBIOTICS FOR ORAL HEALTH
• RESOLVING BLADDER PROBLEMS
• LOW-SODIUM COOKING
www.DiabetesSelfManagement.com

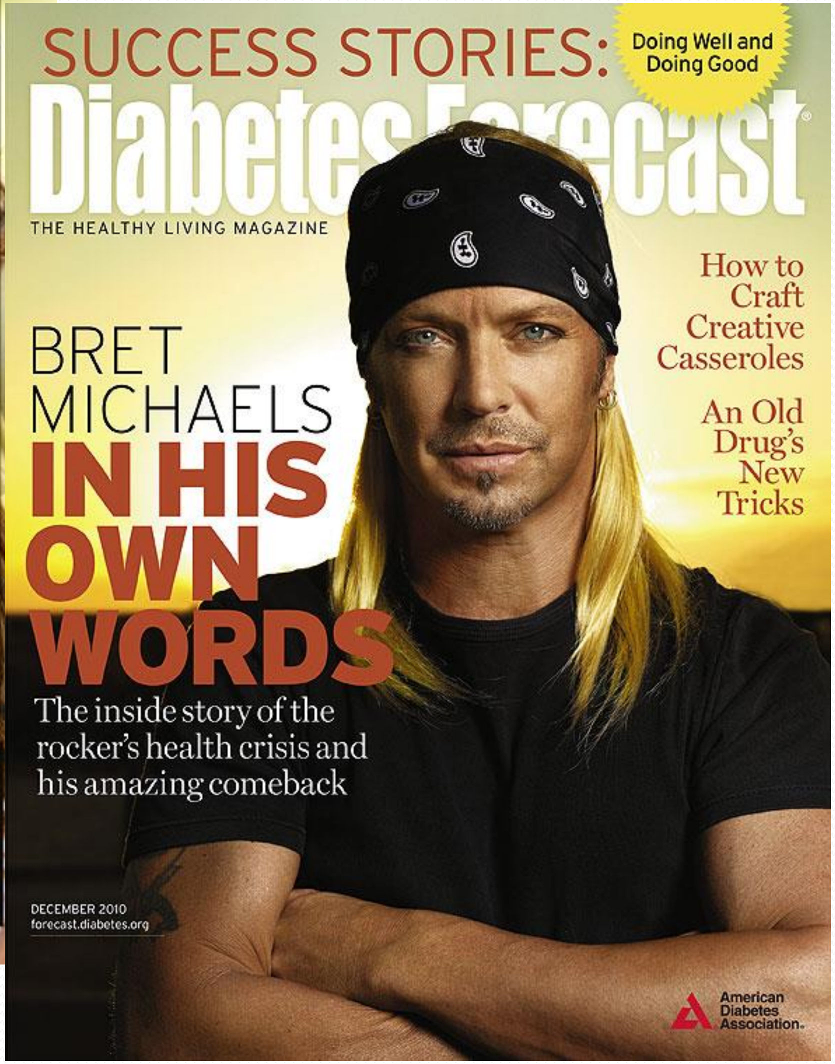
SUCCESS STORIES:
Doing Well and Doing Good
Diabetes Forecast
THE HEALTHY LIVING MAGAZINE
How to Craft Creative Casseroles
An Old Drug's New Tricks
BRET MICHAELS
IN HIS OWN WORDS
The inside story of the rocker's health crisis and his amazing comeback
DECEMBER 2010
forecast.diabetes.org
American Diabetes Association.

Тадқиқотнинг **предмети**

- Паблик рилейшнз соҳасида таъсир кўрсатиш жараёнида қўлланадиган моделларни анализ қилиш, эмперик методлар, умуман, PR назариясига алоқадор моделлар

Битирув малакавий ишининг **мақсади**

- тиббиёт йўналишидаги ихтисослашган нашрларда чоп этилган журналистик материаллар воситасида аудиторияга PR-таъсир жараёнида қўлланадиган таъсир усулларини тизимли таҳлил орқали кўрсатиб бериш билан белгиланади.

Тадқиқот вазифалари

- матбуотда PR-фаолиятнинг асосий назарий-методологик жиҳатларини аниқлаш;
- паблик рилейшнз ва босма ОАВларнинг муштарак ва фарқли жиҳатларини кўрсатиш, уларнинг ўзаро муносабатининг характерини очиб бериш;
- матбуотда пиарнинг ўзига хослигини аниқлаш, замонавий кўринишларини белгилаш;
- жаҳон матбуотида ихтисослашган пиар тизимини характерлаш;

АҚШ, Буюк Британия, Россия тиббиёт нашрларида пиар-таъсирнинг турли тактикалари, методлари ва усулларининг таҳлилини амалга ошириш;

миллий тиббиёт нашрларида PR-таъсир технологияларининг ўзига хослигини кўриб чиқиш;

тиббиёт мавзусидаги матнларнинг манипулятив ўзига хосликларини тадқиқ этиш;

«манба» («буюртмачи») кўрсатмалари позицияси нуқтаи назаридан тиббиёт йўналишидаги PR-материалларнинг лексик-услубий шаклларини таҳлил қилиш;

паблик рилейшнз соҳасида манипуляцияга қарши таъсир бўйича тавсияларни ишлаб чиқиш, PR-хабарларнинг жамоатчиликни хабардор қилиш ва социал ҳамкорлик мақсадида жамоатчилик онгига таъсирини оптималлаштириш йўлларини белгилаш.

Замонавий жаҳон журналистикасининг энг муҳим ривожланиш тенденцияларидан бири унинг дифференциациялашуви ва ихтисослашувидир.

Ихтисослашган нашрлар тизимида тиббиёт нашрлари муҳим аҳамиятга эга.

Германияда соғлом турмуш тарзи мавзусида

650та журнал + 223та газета

=

Электрон ОАВ билан биргаликда 4 минг

Замонавий тиббиёт нашрлари:

- оила саломатлиги ҳақидаги нашрлар;
- ишлаб чиқаришда ходимлар саломатлиги мавзусидаги журналлар;
- «янги тип»даги кишилар учун журналлар;
- лайфстайл-журналлар;
- муайян ихтисосликдаги ва тиббиётнинг муайян йўналиши шифокорлари учун журналлар;
- умумтиббиёт нашрлари.

Босма матбуот бозорида тиббиёт нашрлари бир вақтнинг ўзида бир неча муҳим вазифани бажаради:

- тармоқ мутахассислари(шифокорлар)га ахборот етказиш;
- мутахассис-ҳамкасблар ўртасида коммуникацияни йўлга қўйиш;
- ўқувчиларни соғлом турмуш тарзи ҳақидаги қимматли билимлар, тиббиёт соҳасининг ютуқлари билан таништириш ва ҳ.к.

Бугунги кунда босма ОАВнинг замонавий аудитория ёши, жинси, кенг тарқалган касалликлар(масалан, қандли диабет касали ёки аллергиядан азият чекувчилар учун махсус нашрларнинг пайдо бўлиши)га учрашини ҳисобга олиб ўзгариши тенденцияси намоён бўлмоқда.

Special Report
Canada's
Plant-Based
Progress
John Salley
NBA
Champion
Goes Vegan
Exposé
Revolutionary
Veg Eatery
or Cult?
Test Your
Veg IQ
p.76
VegNews
VeganNEWSFOODPLANETTRAVELBUZZ
THE FOOD ISSUE!
115
Incredible
Vegan
Meals!
$4.99 US
$5.99 Canada

PIZZA IS BACK ON THE MENU • LESSONS FROM A TRAGEDY
ALLERGIES, ASTHMA & GLUTEN-FREE
Allergic
Living
Colleges
Get Allergy
Aware
Free-from meals and
educated chefs are
the new normal
Is Exercise
Giving You
Asthma?
DETOX THE
BASEMENT
When
Gluten
Hides in
Spices
FLOUR
POWER
The latest and
best gluten-free
baking secrets
POT
LUCK:
FALL'S
FINEST
STEWS
SCOPING
OUT EOE:
WHEN YOU
CAN'T EAT
MULTIPLE
FOODS
FALL 2013 $5.95

Буюк Британияда

Сўнгги бир неча йил давомида ёш аудиторияни жалб қилувчи ва юқори интерактивликни таъминловчи

тиббиёт мавзусидаги

зога яқин

интернет-порталлари

яратилди.

Жаҳонда замонавий тиббиёт PRининг характерли жиҳатлари:

- Тор ихтисосликдан умумий мавзу йўналишига ўтиш;
- Иқтисодий шароитга боғлиқлиги;
- Тиббиёт нашрларининг иқтисодий жиҳатдан энг муваффақиятли типологик моделларини яратишга уриниш(имитация қилиш).

- Сўнгги йилларда Европа матбуот бозоридаги асосий тенденция — ижтимоий журналларнинг ихтисослашуви, уларнинг тор доирадаги аудиторияга мўлжалланганидир. Шундай нашрлардан Германиянинг «Аллерги Чек» журнали («AllergieChek» - «Аллергияга текшириш»: аллергиклар учун ахборот) аллергиядан азият чекувчилар учун чиқади. Потенциал аудиторияси

30 миллионга яқин киши

АҚШ
Франция
Мақсадли аудиторияси — аёллар
Буюк Британия
Россия

АКТУАЛЬНОСТЬ, КОМПЕТЕНТНОСТЬ, ПРАКТИЧНОСТЬ
ЖЕНСКОЕ ЗДОРОВЬЕ
октябрь №10 2004
www.wh-lady.ru
Тема номера: Пластическая хирургия
Осенняя дистония
НОВЕЙШИЕ МЕТОДЫ БОРЬБЫ
Таблетки от уныния
ВСЕ ОБ АНТИДЕПРЕССАНТАХ
Мюсли для критических дней
УНИКАЛЬНАЯ ДИЕТА ОТ ПМС
Анне Вески:
«С диетами
у меня

6 NAUGHTY HABITS TO BOOST YOUR HEALTH
It's Good to Be You
OCTOBER 2010
FLATTEN YOUR
18 FOODS YOU SHOULD BE EATING
Hotter Sex Tonight!
Simple Tricks to Amp Your Pleasure
Revive Your Closet!
4 Classics, 16 Ways
ACTRESS & MODEL ANGEL AQUINO
Reveals her secrets to striking a work-life balance and keeping calm
P125

First for women
SIMPLE GOODNESS
24 pages of fast, easy & delicious meals + treats!
Instantly increase your luck
44 easy ways to FEEL GREAT FAST
THE DOCTORS' top tips
4 common products that can slow down your thyroid
YOUR BEST STRESS CURE
Natural fixes for 7 kinds of hormonal imbalances
Teeth-whitening secrets that work when nothing else does
ENERGY BOOST!
74% of women over 50 get too much iron
36% of women under 50 get too little iron
Optimize your levels to end fatigue
99 MONEY-SAVERS
Combine new-fangled coupons & internet tricks with old-fashioned know-how to LIVE WELL FOR LESS
TIRED? ADDICTED TO CARBS?
Burn 500% more fat
Brain-chemistry breakthrough! Researchers discover that eating carbs before noon can:
Activate feel-good compounds
Speed up metabolism
Dial down PM hunger
$2.49

Тадқиқотимиз натижасида қуйидаги хулосаларга келдик:

Ўзининг «табиий» афзалликлари ҳисобига (кейинчалик олиб ўқиш имкониятининг мавжудлиги, фойдаланишнинг қулайлиги, босма сўз қудрати, ифода воситаларининг бойлиги ва ҳ.к.) босма воситалар оммавий аудиторияга таъсир этишнинг энг кучли воситаси ва аксарият ҳолларда промоушн, турли PR-акциялар учун самарали майдон бўлиб хизмат қилади.	Жаҳон амалиётида (асосан, ривожланган мамлакатларда) универсал характердаги матбуот кўпроқ газета саҳифаларида, тиббиёт мавзусидаги эса журнал саҳифаларида яшайди. Бироқ миллий журналистика тизимида ўзига хос феномен шаклланди, яъни тиббиёт мавзуси, асосан, журнал эмас, газета саҳифаларида ёритилади. Бу нуқтаи назардан мамлакатимиздаги тиббиёт йўналишидаги нашрлар универсал газеталар ва ихтисолашган журналлар ўртасида ўзига хос типологик қатламни ҳосил қилади.

Рақобатбардошликни ошириш мақсадида тиббиёт нашрлари дизайни, тарқатиш ҳудудини ўзгартиришяпти, интернет-версиялар ва архивларни юритишяпти, шунингдек, етакчи соҳа мутахассисларини ҳамкорликка жалб қилишяпти.

Жаҳонда энг ривожланган АҚШ тиббиёт нашрларида пиар-таъсир, аксар ҳолларда, реклама техникаларига асосланади, миллий тиббиёт пиарменлари эса кўпроқ тарғибот ва бошқа ғоявий таъсир техникаларини қўллайдилар.

АҚШ ва Ўзбекистон тиббиёт нашрларида бир хил PR-таъсир метод ва усуллардан фойдаланилади, аммо уларни қўллашда ёндашувлар турлича.

Ўзбекистон учун хос бўлган энг кенг тарқалган пиар-таъсир техникаларидан, тадқиқот кўрсатганидек, «позитив ахборотни меъёрдан ошириш» — позитивлик, кўтаринкилик руҳини абсурд даражага етказиш ёки масс-медиа тили билан айтганда, «рейтинг бўйича меъёрдан ўтиш» техникасини айтиб ўтиш мумкин.

Тадқиқот давомида жаҳонда тиббиёт PRнинг қуйидаги тенденциялари аниқланди:

- тор ихтисосликдан профил кенгайишига ўтиш;
- иқтисодий вазиятга боғлиқлик;
- тиббиёт матбуоти моделларининг трансформацияга учраши;
- АҚШ андозасидаги бир типдаги даврий нашрларнинг дунё бўйлаб тарқалиши;
- тиббиёт мавзусидаги босма ОАВнинг замонавий аудитория ёши, жинси, кенг тарқалган касалликлар (масалан, қандли диабет касали ёки аллергиядан азият чекувчилар учун махсус нашрларнинг пайдо бўлиши)га учрашини ҳисобга олиб ўзгариши.

Аксарият пиар-материалларда реклама методикаларининг қўлланилиши аниқланди. Кўпгина таҳлил қилинган республика тиббиёт нашрларидаги матнларда тўғридан-тўғри мурожаат, таъсир этишга ошкора уриниш ва қабул қилувчи онгига муайян кўрсатмаларни сингдириш учрайди.

АҚШ ва Ўзбекистон тиббиёт нашрларидаги пиар-мақолалар таҳлили, жамоатчилик фикри билан ишлашнинг асосий хусусияти таъсир этишнинг икки даражаси — ошкора (тўлақонли ахборот бериш ва ижтимоий ҳамкорликни йўлга қўйиш мақсадида) ҳамда ахборот қабул қилувчининг онгига «қобиқланган» установкаларни сингдиришни назарда тутадиган яширин даражасининг мавжуд бўлиш шарти каби муҳим тезисини тасдиқлади.

Ихтисослашган нашрлар тизимидаги (республиканинг тиббиёт йўналишидаги газета ва журналлари) PR-материалларнинг таҳлили, пиар-мутахассислар, PR-бўлимлар, PR-агентликлар ёки уларнинг буюртмасига асосан журналистлар томонидан яратиладиган матнлар турли шакл, тузилишга эга бўлиб ва ўзида турли коммуникатив мақсадларни мужассам этиб, шу билан бирга, одатда, уларни тайёрлашда журналистикада матн тайёрлашнинг асосий принципларига амал қилинади, деган хулосага келишимизга туртки бўлди.

ТАКЛИФЛАРИМИЗ:

Ихтисослашган нашрлар воситасида жамоатчилик билан алоқаларни ривожлантириш учун паблик рилейшнз бўйича илмий-методикаларни яратиш, тиббиёт соҳаси пиарменлари кундалик фаолиятда дуч келадиган муаммоларнинг янада мукаммал назарий асосларини яратиш мақсадга мувофиқдир.

Жаҳонда энг ривожланган АҚШ тиббиёт паблик рилейшнз таҳлили шуни кўрсатдики, унда киши руҳиятига таъсир этишнинг ўта нозик, ўзига хос технологияларидан фойдаланилади. Шу сабабли ҳам, бу борада ўтказилаётган тадқиқотларда, биринчи навбатда, шакл ва ички структура билан эмас, балки пиар коммуникация жараёнида «манба» мақсадлари ва «қабул қилувчи» ўзлаштиришига боғлиқ PR-материаллар хусусиятларига урғу берувчи ёндашувни қўллаш лозим.

Миллий тиббиёт нашрлар образли PR-таъсир кўрсатиш борасида етакчи хорижий ОАВ тажрибаларини ўз фаолиятига кўпроқ татбиқ этиши, нашрлар, хусусан, PR-материаллар дизайнини яхшиламоғи лозим.

Паблик рилейшнз тизимида лисоний манипулятив коммуникациялар соҳасидаги фаоллик даражасининг таҳлили бизга республика тиббиёт нашрлари тизимида мавжуд бўлган PR-таъсир воситаларининг умумий манзарасини кўриш ва уларнинг қўлланилиши ҳамда ривожланишидаги баъзи қонуниятларни аниқлаш имкониятини берди, бу эса назаримизда, жамоатчилик ва журналистлар томонидан манипуляция қилинишга қаршилик кўрсатишда фойдали бўлади.

PR-таъсирнинг манипулятив усулларига қаршилик кўрсатиш муаммосининг ечимларидан бири, фикримизча, Ўзбекистон паблик рилейшнз соҳаси ходимларининг этика кодексини яратиш бўлиши мумкин. Ушбу соҳада мавжуд бўлган халқаро ва бошқа мамлакатларнинг миллий қонун-қоидалари мамлакатимизда истиқомат қилувчи халқлар менталитетига тўғри келмайди.

- Бугун пиарменлар, журналистлар ва шифокорлар, PR — бу фақат воситалиги ва жамиятнинг ривожланиши, унинг келажаги ушбу восита кимнинг қўлидалиги, ундан фойдаланаётган кишилар қандай манфаат ва мақсад кўзлаётганига боғлиқ эканини ёдда сақлашлари ҳар доимгидан муҳим.

ЭЪТИБОРИНГИЗ УЧУН РАҲМАТ!